ELŐSZÓ

A nyelvtanulók szótárai

A nyelvtanuló egy új nyelv elsajátítása kezdetén a kétnyelvű szótárakkal találkozik. Ezekben meg tudja nézni, hogy anyanyelvének egy szava miként van a tanult nyelvben, illetve ki tudja keresni, hogy a tanult nyelv számára eddig ismeretlen szava mit jelent anyanyelvén. A kétnyelvű szótárak hagyományosan a legklasszikusabb szótártípusokhoz tartoznak, változatos nagyságban kaphatók több évszázada. Vannak kétnyelvű szótárak, amelyek néhány ezer szópárt tartalmaznak, és vannak olyanok is melyek akár százezernél több címszó másik nyelvi megfelelőjét, ekvivalensét közlik.

A kétnyelvű szótárak mellett van a szótáraknak egy másik jelentős fajtája is, az egynyelvű értelmező szótárak. Ezek egy adott nyelv szavait ugyanazon a nyelven értelmezik, magyarázzák, gyakran példamondatokkal világítják meg egy szó használatát. Az egynyelvű szótárak funkciója kettős, egyrészről az anyanyelvi beszélőt tájékoztatják, igazítják el egy ritkább, számára a nyelvében ismeretlen szó jelentéséről. Másrészről az adott nyelvet tanulók is haszonnal forgathatják az egynyelvű értelmező szótárakat; azonban az idegen nyelv elsajátításának csak egy bizonyos szintje után, mert a címszavak magyarázatához használt szavakat ismernie kell a szótár forgatójának.

Az egynyelvű értelmező szótárak mellett igen népszerűek a rokon értelmű szavakat felsorakoztató szinonimaszótárak is. Ezek elsősorban az anyanyelvi szótárhasználót segítik a szóismétlések elkerülésében, szókincsének bővítésében, beszédének, írásának változatossá, színessé tételében. Igen magas szinten kell egy idegen nyelvet ismerni, hogy egy egynyelvű idegen nyelvi szinonimaszótárt haszonnal és eredményesen használjon valaki.

A szinonimaszótárak népszerűségét bizonyítja, hogy 1998-as megjelenése óta a TINTA Könyvkiadó *Magyar szókincstár – Rokon értelmű szavak, szólások és ellentétek szótára* című könyve folyamatosan a piacon van, és töretlen iránta a vásárlók érdeklődése.

A rokon értelmű szavak szótárai nemritkán a címszavak ellentéteit is tartalmazzák. A magyar szótárpiacon egyedülálló a TINTA Könyvkiadó által megjelentetett *Magyar ellentétszótár – Ellentétes jelentésű szavak szótára,* amely 2018-ban látott napvilágot Temesi Viola szerkesztésében.

A kétnyelvű *Magyar–angol szókincsbővítő ellentétszótár*nak a nemzetközi szótárkiadásban is kevés előzménye van, a szótár újdonság a magyar szótárkínálatban.

A szótárt ajánljuk mindazoknak, akik az angolt magas szinten kívánják elsajátítani. Azok is eredményesen használhatják, akik még csak az angol nyelv elsajátításának kezdetén állnak. A szótár kínálati szótár, ezért használatához bizonyos nyelvi leleményességre is szükség van. A *Magyar–angol szókincsbővítő ellentétszótár* hatékonyan segíti az angol nyelvű pontos, változatos fogalmazást, igen eredményesen használható a sokrétű és gazdag angol szókincs elemeinek megtanulásához.

A jelen szótár elsődleges forrása és alapja a TINTA Könyvkiadónál 2023-ban Magay Tamás főszerkesztésében megjelent *Angol–magyar szókincsbővítő ellentétszótár – 4350 angol szó 6260 antonimája magyar megfelelőkkel* volt, ennek mintegy „megfordításával" készült igen alapos, részletekbe menő utószerkesztéssel.

A *Magyar–angol szókincsbővítő ellentétszótár* szerkezete

A szótár 4025 szócikket tartalmaz. A szócikkeket magyar és angol rész alkotja. A magyar rész élén teli rombuszjel (✦) helyezkedik el, utána a magyar címszó áll félkövéren szedve. Ezt követi a szófajjelölés. A szófajmegjelölést gondolatjellel elválasztva követik a magyar címszó ellentétei, azaz antonimái.

✦ **átok** *fn* – áldás
✧ **curse** – blessing, benediction

✦ **átruház** *ige (pénz)* – megtart
✧ **transfer** – keep

✦ **autonóm** *mn* – függő, alárendelt, alávetett, önállótlan
✧ **autonomous** – dependent, subordinate, subject ⟨*to*⟩, controlled

A szótárban 6250 egyedi magyar ellentét található 12 142 előfordulással.

Amennyiben a címszónak több jelentése is van, azokat felső indexszámmal, külön szócikként különböztetjük meg. Pl.:

✦ **civil**[1] *mn* – katonai, fegyveres, hadi, harci
✧ **civil** – military, armed, martial

✦ **civil**[2] *mn* – egyházi, klerikális
✧ **lay** – ecclesiastical, clerical

A szócikk második részében új sorban üres rombuszjel után (✧) következik a vastagon szedett angol címszó, amely a magyar címszó ekvivalense. Majd gondolatjel áll, mely után az angol címszónak az angol ellentétei következnek, amelyek természetszerűen a magyar ellentétek angol megfelelői. Pl.:

✦ **rátermett** *mn* – alkalmatlan, ügyetlen, élhetetlen, tehetetlen, mamlasz
✧ **competent** – incompetent, clumsy, useless, helpless, dim-witted

✦ **sportszerű** *mn* – sportszerűtlen, inkorrekt, unfair *(id)*
✧ **sportsmanlike** – unsportsmanlike, unethical, unfair

✦ **téved** *ige* – felismer, korrigál, javít, helyesbít, helyreigazít
✧ **be mistaken** – recognize, correct, improve, rectify, amend

A szótárban 5800 egyedi angol ellentét található 12 300 előfordulással.

A szótár mind a magyar, mind az angol igéknél feltünteti a legjellemzőbb vonzatokat. Pl.:

✦ **eltér** *ige* – egyezik ⟨*vmivel*⟩, összecseng ⟨*vmivel*⟩, egybeesik ⟨*vmivel*⟩
✧ **diverge** ⟨*from*⟩ – harmonise ⟨*with*⟩, coincide ⟨*with*⟩

✦ **egybevág** ⟨*vmivel*⟩ *ige* – eltér ⟨*vmitől*⟩, különbözik ⟨*vmitől*⟩
✧ **coincide** ⟨*with*⟩ – differ ⟨*from*⟩, be different ⟨*from*⟩

✦ **szégyell** ⟨*vmit*⟩ *ige* – kérkedik ⟨*vmivel*⟩, büszkélkedik ⟨*vmivel*⟩, fitogtat
✧ **(be) ashamed of sg** – brag ⟨*about sg*⟩, boast ⟨*about sg*⟩, show off

A *Magyar–angol szókincsbővítő ellentétszótár* célközönsége

A szótárt az angol nyelvet tanulók és az angol nyelvet használók széles köre eredményesen használhatja. A kezdő nyelvtanulóknak segítséget nyújt szókincsük bővítéséhez, hogy kiléphessenek az angol nyelvet csupán néhány száz, esetleg csak ezer szóval használók népes táborából. Ugyanakkor szótárunk az angol nyelvet már közép- vagy magasabb szinten ismerőknek is igen hasznos, mert beszédüket, írásukat, mondanivalójukat az adott témakörön, beszédtémán belül a legmegfelelőbb szóval közölhetik partnerükkel, így közlésük célja pontos és félreérthetetlen lesz.

A szótárban használt rövidítések

Szótárunkban az alábbi szófajjelöléseket alkalmazzuk (a listában feltüntetjük, hogy az egyes szófajból hány címszó található a szótárban):

elölj (elöljáró): 3
fn (főnév): 843
hsz (határozószó): 79
ige: 895
ik (igekötő): 4
mn (melléknév): 2202
msz (mondatszó): 2
nm (névmás): 8
nu (névutó): 1
szn (számnév): 8

Bizonyos címszavakat, ellentéteket és angol ekvivalenseit stílusra vagy a használati területre utaló rövidítéssel láttunk el. Ezek jegyzéke:

átv	átvitt értelemben: 14	jog	jog: 4
biz	bizalmas: 35	kém	kémia: 2
id	idegen: 34	mat	matematika: 4
pej	pejoratív: 7	nyelvt	nyelvtan: 14
rég	régies: 3	orv	orvostudomány: 4
szak	szaknyelvi: 15	pénz	pénzügy: 5
szleng	szleng: 9	pol	politika: 5
vál	választékos: 8	vall	vallás: 9

Felhasznált szótárak

Angol–magyar szókincsbővítő ellentétszótár. 4350 angol szó 6260 antonimája magyar megfelelőkkel, szerk. Magay Tamás, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2023

A Basic Dictionary of Synonyms and Antonyms, ed. by Laurence Urdang. First Indian Edition, Vision Books Private ltd. 1983

Dictionary of English Antonyms, ed. by Manik Joshi. English Word Power Series, 2014, U.S.A.

Magyar–angol szótár, szerk. Magy Tamás, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2021

Magyar ellentétszótár. Ellentétes jelentésű szavak szótára, szerk. Temesi Viola, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2018

Magyar szókincstár. Rokon értelmű szavak, szólások és ellentétek szótára, szerk. Kiss Gábor, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 1998

Webster's Dictionary of Synonyms. A Dictionary of Discriminated Synonyms with Antonyms etc. G. & C. Merriam CO. Publishers, Springfield, Mass., U.S.A. 1951